

bizonyult, de egy másikban a halott harcossal együtt temették el nyiltartó tegezét és lószerszámzatát, vas kengyelpárral, valamint csont oldaltaggal ellátott zablával. A legkiemelkedőbb leletanyag a harmadik sírból került elő: az eltemetett férfi előkelő rangjára aranyozott ezüstveretes díszöve és tarsolyának fedőlemeze utalt. A sírban ezeken kívül lócsontokat, lószerszámzat és íjászfelszerelés maradványait tártuk fel. A klasszikus honfoglalás kori motívumkincsel díszített lemez kompozíciója egyedi, kidolgozása magas művészi és technikai színvonalat képvisel.¹²

2011. augusztus 22-től négyhetes tervásatás keretében megpróbáltuk lehatárolni a temetőt. Mintegy 1000 m²-en volt lehetőségünk régészeti kutatást végezni. A tavasszal feltárt 3 sír mellett további 19, a honfoglalás korára keltezhető sírt azonosítottunk, és tártuk fel. Tájolásuk Ny–K-i volt, sok esetben koporsós temetkezés nyomait is meg lehetett figyelni. A vázak, és a vastárgyak igen rossz megtartásúak voltak. A sírok részben É–D-i sorokat alkottak, a tavasszal megtalált sírok az eddig feltárt temető rész központjában helyezkedtek el. Leletanyag csak néhány sírban volt: a 20. sírban a lábak (és a koporsó) fölé helyezett lószerszámot (csikózábla, nemesfémmel díszített kengyelpár, hevedercsat), valamint fémdíszes hüvelyű kiskést találtunk; további néhány sírban nyitott ezüst karikaékszereket; vas (börkiszűrő) árat, bronz huzalkarperec-párt, és egyszerű pántgyűrűket.

A feltárás és a felszínen gyűjtött leletek tanúsága szerint a domb gerincén, a temető D-i oldalán több gazdag férfi és női sír is elpusztulhatott a talajerózió és a mezőgazdasági művelés következtében. A megtalált sírok döntő többsége is a humuszhatáron mozgott, a jelek szerint csak a mélyebbre ásott sírok menekültek meg a pusztulástól. A 15. objektum nagy méretű, újkori beásásnak bizonyult, ennek É-i oldalánál is bolygatott csontokra, és egy négyzetes, aranyozott ezüst női ruhaveretre bukkantunk – nem kizárt, hogy ez a gödör még további sírokat is érintett.

Egy DK–ÉNy tájolású, rossz megtartású váz esetében csak a hosszúcsontok töredékei maradtak meg. A sír ÉNy-i végében kerámia talptöredéket és egy üveg ivókürt maradványait találtuk meg. A sír valószínűleg avar kori volt. Még egy hasonló tájolású sír került elő az ásatás során, ennek melléklete nem volt.

Nyolc szarmata kori sírt is találtunk, ezek nagy része bolygatott, rablott volt. Két sír esetében a váz teljesen hiányzott, csak üvegpaszta és karneol poliédeses gyöngyök kerültek elő ezekből, ill. egyikben bronzkulcsocska (vagy kulcs alakú amulett). A feltárt terület ÉÉK-i harmadában néhány körárkos temetkezést is feltártunk. Az itt talált, mély sírok szintén rablottak voltak, a csontok nagy része hiányzott. Egyik sírban vaskés, és vörös anyagú, korongolt tálka került elő. Három bolygatatlan szarmata kori sírt azonosítottunk: egy női sírban bronz- és vaskarperecet találtunk, egy férfi és egy kisgyermek szorosan egymás mellé ásott sírjában vas-, ill. ezüstfibulára, üvegyöngyre, valamint szürke fazékra bukkantunk.

Az ásatási terület sarkainál kutatóárkokat húztunk, ezekben szórványosan további objektumok feltárait dokumentáltuk. Több ismeretlen korú, szinte teljesen leletmentes gödört és árkot is dokumentáltunk, ezek egy része a korábbi sírokat is bolygatta. A feltárás során összesen 54 objektumot dokumentáltunk.

Munkatársak: Batizi Zoltán, Farkas Zoltán, Patay Róbert, Ráczi Miklós régészek; Jakucs János, Kóka István, Kovács Dömötör, Sima Gábor, Szászvári Linda ásatási technikusok; Érdi Benedek geodéta; Berta Norbert, Bodri Máté, Fehér Péter, Giedl Dániel, Hegyi Borbála, Király Edit, Kurucz Máté, László Anett, Mellár Balázs, Mihácsi-Pálfi Anett, Szatmári Júlia, Szűcs Melinda, Vámos Dávid, Varga Zsuzsa régészhallgatók; Greman István, Gudmon Sándor, Kosztolányi Gyula, Ráczi Bernát, Ráczi Nándor, Tóth György, Kozma Tibor, Gundel Ágnes, Kelemen Szabaszian, Meleg József, Szabó Lőrinc.

FÜREDI ÁGNES – RÁCZI TIBOR ÁKOS

51. Bükkábrány, Bányaterület, VII. lelőhely, Vasúti-dűlő II.

(KÖH: 55321)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, Sza

A lelőhelyt 2006-ban, a Mátrai Erőmű Zrt. bányaműveléséhez kapcsolódó terepbejárásokon azonosították a miskolci Herman Ottó Múzeum munkatársai.¹³ Ezt követően 2011. június 16. és 2011. november 30. között, közel 3 hektáron, egy AVK és egy szarmata település került feltárára. Az ásatási felszín folyamatos bővítésével közel 500 régészeti objektumot tártunk fel.

Az objektumok túlnyomó része a nagy kiterjedésű, AVK korú településhez tartozott. Ezen belül egy igen komplex telepstruktúrát sikerült feltérképezni: az ÉNy–DK-i tájolású agyagkitermelő gödrök között, azoktól DK-re eltolva helyezkedtek el a cölöphelyek által jelzett házak, amelyekből DK-re kerültek elő a zsugorított csontvázas, melléklet nélküli temetkezések. Mindezt É, ÉNy-i irányból szegényes leletanyagú, nagy méretű és szabálytalan alakú szemetesgödrök határolják.¹⁴

KALLI ANDRÁS – SIMON LÁSZLÓ – TUTKOVICS ESZTER

52. Bükkábrány határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) U, R, Sza, Á

A Mátrai Erőmű Zrt. bükkábrányi bányája fejlesztési üteméhez igazodva 2011-ben örökségvédelmi hatástanulmány készítése során Bükkábrány, Csincse és Vatta közigazgatási határában 391,3 ha nagyságú területen végeztünk terepbejárást. E területet érintő régebbi bejárásokkal együtt összesen közel 162 ha kiterjedésű területen dokumentáltunk régészeti lelőhelyeket. A rendkívül intenzív régészeti érintettségére a térség földrajzi

12 A tarsolylemez fotóját lásd.: Kvassay Judit szerk.: Régészeti kutatások Magyarországon 2011–2014. Budapest 2016, hátsó borító.

13 RKM 2006, 185.

14 A részletes tanulmány: Kalli András – Tutkovics Eszter: Középső neolitikus és szarmata település Bükkábrány határában. (Előzetes jelentés a Bükkábrány, Bánya VII. [Vasúti-dűlő] lelőhely 2011-ben végzett régészeti feltáráisáról) In: Kvassay Judit szerk.: Régészeti kutatások Magyarországon 2011–2014. Budapest 2016, 18–29.